

KLIMA

En bestefar i livet

Halfdan Wiik har levd en stund og tar ikke seg selv så høytidelig. Klimasaken og barnebarna tar han derimot på største alvor.

TEKST: TORA SANDEN DØSKELAND, BERGEN
FOTO: PAUL SIGVE AMUNDSEN, BERGEN

Barnebarnet har fått lov til å dekorere hele gangen med tegninger. Halfdan Wiik blir stående der et øyeblikk, engasjert og imponert over hvor smarte og kreative tegningene er. Leiligheten sentralt i Bergen er full av minner. Små portaler til et langt og rikt liv finnes i alle de små bilderammene på veggene og i de proppfulle bokhyllene.

– Bøkene har betydd så mye for meg! Nei, hva er det jeg sier, de betyr mye for meg, utbryter Wiik.

Han forteller om da han som ung leste Rachel Carsons bok «Den tause våren». Den gjorde et utslettelig inntrykk og var en av flere veier som førte ham inn i miljø- og klimakampen. Gjennom sitt voksne liv har Wiik alltid vært oppgitt over store ord og flotte handlingsplaner som blir liggende i skuffer på kontorer. I 2006 tok han grep.

– Jeg hadde fått mitt første barnebarn, og samtidig var en ambisiøs plan på klimaets vegne, fra Lavutslippsutvalget, i ferd med å gå i glemmeboka etter et regjeringsskifte. Jeg fikk lyst til å heve stemmen og samle en eldre generasjon som kunne støtte de yngre, forteller han.

Som sagt, så gjort. Besteforeldrenes klimaaksjon vokste fram, og pensjonistene med røde luer tok plass både i gatene og i avisspaltene. De ville vise solidaritet med de unge klimaaktivistene – og at også de eldre ønsket en mer klimavennlig politikk.

– Når man har levd en stund, tar man ikke seg selv så alvorlig. Men livet, det tar man på stort alvor.

Wiik tror det er en fordel å la folk som er litt oppi åra, ta til gatene og megafonene.

– Etter 60 er du mer usårbar. Inntar andre roller, tørr mer. En er ikke så redd for hva andre synes eller tror. Det er kanskje derfor vi besteforeldreaktivist har en lav terskel for merkelige hatter, sang og gateateater.

Kamerat livet

Wiik er ikke helt sikker på hvilket hus eller sted som best kvalifiserer som hans barndomshjem.

De første årene av livet tilbrakte han hjemme hos bestemora i Lofoten. Seinere flyttet familien til Sunndalsøra på Nordmøre – og ble boende der lenge nok til at dialekten fortsatt ikke er helt utvasket.

Som 16-åring flyttet han ti mil hjemmefra til Molde. Aleine på hybelen, uten de store kunnskapene om verken matlaging eller hushold, satt Wiik og leste i den første boka han hadde kjøpt selv.

HALFDAN WIIK

Alder: 76.

Sivilstatus: Enkemann, barn og barnebarn.

Yrke: Pensjonert høyskolebibliotekar.

Hvor er du i livet? Nå er jeg snart 76 år, og da har du jo det aller meste av livet bak deg. De aller fleste valg i livet har man allerede tatt, både de gode og de dårlige. Det må man leve med. Man må ta ansvar for det som ikke har vært optimalt, og minnes alt som har vært godt – samtidig som man fortsetter å være aktiv.

PÅ SPARKET

– Hvilke bøker leser du?

– Jeg leser alltid flere samtidig. Nå er det Alfred Fidjestøl sin biografi om Georg Johannesen og Tariq Ali sin biografi om Winston Churchill. Den beskriver ikke det vanlige glansbildet av mannen for å si det sånn. Jeg har lest så mange bøker i mitt liv, og de har betydd så utrolig mye for meg. Jeg klarer ikke å plukke ut en yndlingsbok, men jeg har en yndlingsboktittel! Arild Nyquist har en som heter: «Så lenge det er ørret, er det håp, Arild».

– Hvilken film har betydd mye for deg?

– Da vil jeg trekke fram Ken Loach sine filmer. Den siste filmen, om budpakkeleverings-systemet og hvordan folk blir utnyttet på det absolutt ræste, er en sabla god film. «Sorry We Missed You» heter den. Og den forrige, «I, Daniel Blake», den er helt særlig god.

– Hvilken musikk hører du?

– Jeg står nærmer bøkene enn musikken, men jeg hører utrolig mye på P2. Mitt favoritt-musikkprogram er «Bluesasylet». Jeg likte også veldig godt «Studio Sokrates», så godt at jeg har fått «Absolute Sokrates» laget av noen venner, som jeg ofte spiller av.

– Jeg har fortsatt den boka. «Vi er alle brør» med sitater av Gandhi. Den var jeg veldig opptatt av. Når jeg tar den fram i dag og ser de små merkene jeg gjorde som ung, så blir jeg litt berørt.

Boka var også en brikke i en personlighet som begynte å vokse fram: en politisk engasjert militærneker.

– Siden jeg ikke dro i militæret, havnet jeg i jobb på Oppdøl psykiatriske sykehus utenfor Molde. Der møtte jeg en dame som het Sigrid. Hun falt jeg nesegrus for. Hun var litt eldre enn meg, men jeg fikk henne.

I 47 år levde de sammen, oppdro barn og var hverandres nærmeste.

– Det er et helt liv. Det er det heldigste som har skjedd meg. Å møte henne, og at hun ville ha meg, sier Wiik.

Han beskriver Sigrid som sin livskamerat.

– Den stormende kjærligheten gir seg etter en tid, men det er da det langvarige vennskapet, samholdet og fortroligheten kommer fram i lyset. Det var sterkt, og det er der på en måte ennå.

For åtte år siden døde hun. Wiik peker på bilder av Sigrid i stua. Sammen med barnebarn, i hagen – eller som ung sykepleier. Han vil ta vare på alle de gode minnene.

– Det er virkelig hardt for meg at hun er borte. Jeg har brukt mye krefter, for det er vanskelig å leve uten den man ikke kan leve foruten. Det har jeg enda ikke vent meg til.

Der alle er like

Wiik har fortsatt det store huset på Stord som han og Sigrid renoverte og bodde i gjennom sitt voksne liv, der grønnsakåkeren var stor, og båten lå klar til en rotur. Dit flyttet de i sin tid på grunn av et jobbtilbud – på biblioteket.

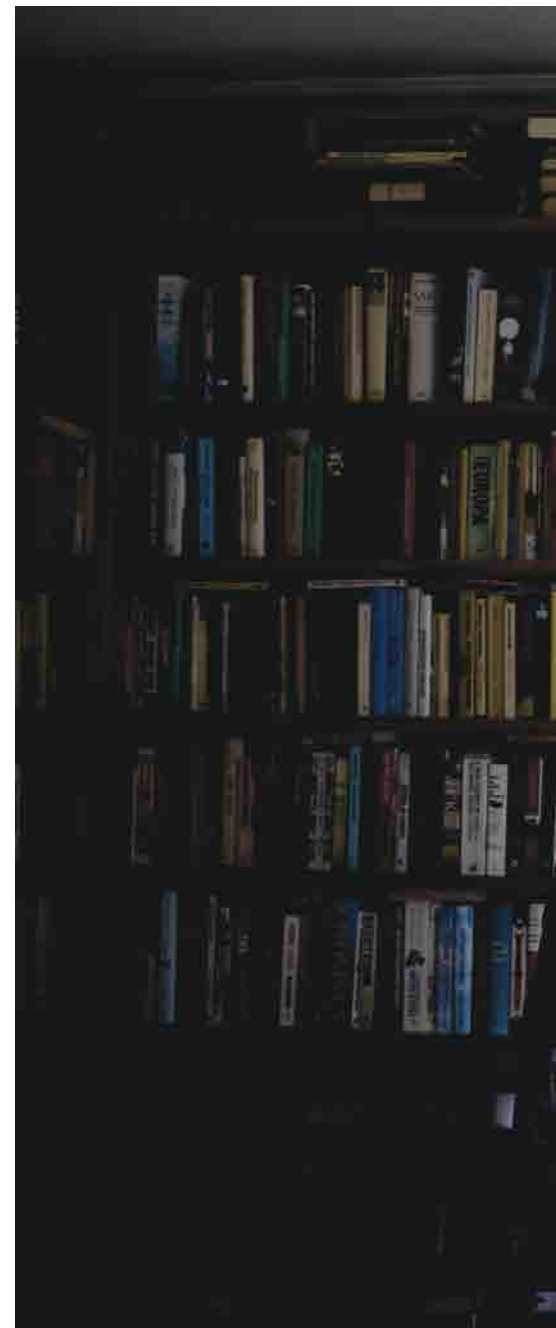
– Det var litt tilfeldig, men det at jeg ble bibliotekar, viste seg å være et veldig godt valg for meg. Jeg har likt det yrket så godt.

Hele yrkeskarrieren jobbet han ved høyskolebiblioteket.

– Biblioteket er et fantastisk sted. Det er et av de få stedene der alle er like, og der alle får lik behandling, enten du er et lite barn, en forsker eller en som behersker språket dårlig.

Selv om Wiik har pensjonert seg, har han ikke lagt bibliotekargjerningen på hylla. Etter at han flyttet til leiligheten i Bergen, har han fått seg ny jobb – to dager i uka ved Knarvik folkebibliotek.

– Jeg liker det så godt! Og for meg er det noe nytt å arbeide i folkebibliotek. Man møter så mange ulike

DET SOM TELLER: I leiligheten i Bergen har biblio

folk, det er et av de få stedene der folk føler at de kan komme innom med ethvert spørsmål. Andre steder må man levere et skjema.

Wiik tenker seg om før han konkluderer:

– Biblioteket oppdrar rett og slett folk, ikke minst barn, til kollektiv tenkning. Stå i kø, være lik og levere tilbake. Det er så viktig at det består.

Angst og aktivitet

Wiik tar en telefon, utsetter et møte til litt seinere. I morgen er det en ny arbeidsdag. Pensjonistlivet er på ingen måte tomt for meningsfulle gjøremål.

– Jeg er opptatt av å ta vare på de årene jeg har igjen, blant annet for å gjøre noe for mine barn og barnebarn som går litt utover det å hjelpe med lekser og servere kakao.

På den måten er Besteforeldrenes klimaaksjon også noe sterkt personlig for ham. Han beskriver organisasjonen som en moralsk forpliktelse.

«Biblioteket er et av få steder der alle er like. Det er så viktig at det består»

HALFDAN WIIK

– Det er rett og slett meningsfullt. Det er ikke alltid livet gir så mye lykke, men du kan gi det mening selv om lykken mangler, sier han.

Og få ting er mer meningsfylt for Wiik enn å vise solidaritet med generasjonene som skal vokse opp i et stadig mer utfordrende klima.

– Når jeg selv var barn, var det atomtrusselen som skremte oss. Jeg husker at jeg var livredd. Leste brosjyrer fra Sivillforsvaret i stilen «trekk Aftenposten over hodet og gå i dekning». Klart det skapte angst.

Det som motvirket angsten, var at faren var så politisk aktiv, at han arbeidet for noe bedre.

– Det ga en trygghet.

Wiik mener at den beste støtta man kan gi til bekymrede barn og barnebarn, er å engasjere seg og ta ansvar.

– Enhver pessimisme er et svik. Man skylder optimisme til sine etterkommere.

Den beste forelderen

Wiik dveler litt ved ordet *besteforelder*. Det er et ord som betyr mye for mange – og som på norsk har en helt særlig konnotasjon av å være best.

– Jeg var selv utrolig knyttet til min bestemor i Lofoten. Jeg så ikke min far før jeg var fem år gammel, og min mor jobbet mye ute.

Wiik mener at det finnes et helt spesielt bånd mellom barn og eldre. Midt i livet er voksne opptatt med så mangt. Men en besteforeldre kan virkelig forstå et barns alvor og liv.

– Da vi flyttet sørover, savnet jeg min bestemor så enormt. Jeg savnet så hardt at jeg ble syk. Legene trodde jeg hadde fått kreft, jeg var så svak og puslete.

En klok lege hadde imidlertid råd: La guttungen flytte hjem til bestemor igjen. Foreldrene fulgte rådene, og gutten kviknet til.

– Hun var den viktigste personen i mitt liv som barn. Den rolla tror jeg mange besteforeldre har.

livet@klassekampen.no